

Till Klimat- och näringslivsdepartementet

Ert Dnr: KN2025/01294

Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – Naturvårdsverkets slutredovisning av regeringsuppdrag med förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt

Sammanfattning

Stockholms stad konstaterar att Naturvårdsverkets slutredovisning innehåller förslag som skärper både krav och lagstiftning avseende luftkvalitet samt underlättar för kommunerna att mäta, analysera och upprätta åtgärdsplaner för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna nås. Detta är i linje med stadens mål.

Staden anser, med hänvisning till Miljö- och hälsoskyddsmyndighetens yttrande, att det bör göras en samlad helhetsbedömning av konsekvenserna innan ansvar för åtgärdsprogram placeras på en viss aktör.

Staden vill understryka att en hög ambition avseende minskning av kväveoxid och partiklar är mycket bra, men att den lokala rådigheten är begränsad och att kommunerna kan behöva tillgång till ytterligare verktyg för att möjliggöra ett effektivt och ändamålsenligt åtgärdsarbete.

Avslutningsvis vill Stockholms stad igen avstyrka förslaget i Naturvårdsverkets delredovisning av samma uppdrag om att ålägga kommunerna skadeståndsansvar liksom förslaget om att kommuner som inte upprättar eller omprövar åtgärdsprogram ska kunna vitesföreläggas.

Ställningstaganden

Avsnitt 3.2.1 – Kommuner och Naturvårdsverket är behöriga myndigheter för att upprätta luftkvalitetsplaner, luftkvalitetsfärdplaner och kortsiktiga handlingsplaner (artikel 5 h och i)

Stockholms stads synpunkt

I konsekvensbedömningen anför Naturvårdsverket att förslagen inte bedöms ha några direkta konsekvenser för kommunerna och Naturvårdsverket utan endast innebär att de behöriga myndigheternas befintliga ansvar för olika uppgifter rörande luftkvalitet och åtgärdsprogram förtydligas. Stockholms stad delar inte bedömningen att det enbart handlar om förtydliganden som saknar konsekvenser. I såväl Stockholms som Västra Götalands län

är det länsstyrelserna som med stöd av 31-32 §§ luftkvalitetsförordningen har upprättat och fastställt åtgärdsprogrammen, vilket med Naturvårdsverkets förslag endast kommer vara möjligt efter att regeringen beslutat om avsteg från den förslagna ordningen att kommunerna tar fram och fastställer åtgärdsprogrammen. Stockholms stad anser att vilken aktör som ska åläggas ansvar för åtgärdsprogram behöver bestämmas efter en helhetsbedömning av konsekvenserna av ett sådant ansvar. Detta innefattar överväganden i fråga om bl.a. behov av regional samordning och om skadeståndsansvarets placering och sanktioner.

Avsnitt 3.6.4 – Exponeringsminskningsmålen behöver ändras (artikel 13)

Stockholms stads synpunkt

Staden anser att en hög ambition kring minskningsmålet för Sverige är positivt i grunden men vill påpeka den lokala rådigheten är begränsad då en betydande del av PM_{2,5} kommer från statliga vägar där kommunen idag har begränsade möjligheter att påverka luftkvaliteten. Stadsledningskontoret menar att ansvarsfördelning och rådighet mellan kommun och stat behöver tydliggöras i arbetet med åtgärdsprogram. Kommunen riskerar annars att bli ansvarig för att ta fram och genomföra åtgärdsprogram utan att ha tillräcklig rådighet över de utsläppskällor som har störst påverkan. Vidare anser stadsledningskontoret att när kommunerna ges ett utökat ansvar att säkerställa att miljökvalitetsnormerna följs inom kommunens geografiska område behöver ansvaret motsvaras av ett reellt handlingsutrymme och ändamålsenliga styrmedel. Stadsledningskontoret anser därför att det bör utredas hur kommunerna kan ges tillgång till ytterligare verktyg för att möjliggöra ett effektivt och ändamålsenligt åtgärdsarbete. Sådana verktyg kan exempelvis omfatta ekonomiska styrmedel med miljöstyrande effekt, ett utökat mandat för övervakning och tillsyn samt möjlighet att differentiera trafikföreskrifter utifrån fordonstyp.

Slutligen framgår att Naturvårdsverket förutsätter att förslag som framförts i den tidigare remitterade delredovisningen kommer att genomföras, inklusive förslaget om att ålägga kommunerna skadeståndsansvar samt att kommuner som inte upprättar eller omprövar åtgärdsprogram ska kunna vitesföreläggas. Stadsledningskontoret avstyrker detta förslag. Skadeståndsansvaret bör istället åläggas staten. Något bärande skäl för att frångå principen att undvika ekonomiska sanktioner mot myndigheter har inte framförts i Naturvårdsverkets skrivelse.

Stockholm som ovan

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande